

Læreplan for arbeidslivsfag på ungdomstrinnet

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06 2020.

Gjelder fra 01.08.2020

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Arbeidslivsfag er et sentralt fag for å bidra til at elevene får praktisk erfaring med å løse arbeidsoppdrag i et arbeidsfellesskap. Faget skal bidra til at elevene deltar i verdiskaping gjennom å levere tjenester og produkter både internt på skolen og for eksterne oppdragsgivere. Faget skal gi elevene mulighet til å glede seg over å kunne skape noe. Arbeidslivsfag legger til rette for entreprenørskap i skolen og samarbeid med lokale bedrifter.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Arbeidslivsfag skal bidra til at elevene opplever at praktiske og organisatoriske ferdigheter verdsettes og anerkjennes. Faget er en arena for å utforske og skape. Elevene får anledning til å medvirke i arbeidsfellesskapet slik det er utviklet i vårt samfunnsliv og i våre demokratiske arbeidslivstradisjoner. Praktisk arbeid som er godt planlagt og ledet, utvikler elevenes dømmekraft og evne til kritisk tenkning. Gjennom å knytte miljøbevissthet til produksjon av varer og tjenester kan arbeidslivsfag bidra til at elevene utvikler holdninger til natur og miljø.

Kjerneelementer

Praktiske og yrkesrettede arbeidsoppdrag

I arbeidslivsfag produserer elevene varer og tjenester som det er behov for i samfunnet. De gjør seg erfaringer med reelle og virkelighetsnære arbeidssituasjoner. De bruker interne og eksterne læringsarenaer. De utvikler et begrepsapparat og ferdigheter knyttet til arbeidslivet. Elevene bruker bærekraftige prinsipper der økonomiske, sosiale og miljømessige forhold hører sammen i alle deler av arbeidsprosessen.

Arbeidsfellesskap og helse, miljø og sikkerhet i arbeidsoppdraget

Elevene følger arbeidslivets regler, forskrifter og etiske retningslinjer og gjør en risikovurdering ved behov. De medvirker i beslutningsprosesser både som leder og medarbeider, tar ansvar for egen arbeidsplass, vurderer sin egen og medelevers arbeidsinnsats og jobber på selvstendig grunnlag. Elevene utfordrer tradisjonelle oppfatninger av yrkesliv og likestilling ved å prøve ut arbeidsoppgaver knyttet til ulike yrker.

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I arbeidslivsfag handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å gi elevene anledning til å tenke globalt og handle lokalt i opplæringen. Siden arbeidslivsfaget er praksisnært, vil det være mulig for elevene å ivareta sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft i planlegging og produksjon. Arbeidsoppdragene er tverrfaglige, som i arbeidslivet for øvrig. Elevene vil erfare helsemessige og psykososiale sider ved å arbeide sammen med andre. Opplæringen gir anledning for elevene til å forebygge og løse konflikter og til å gi nye mestringsopplevelser i sosiale sammenhenger. Elevene skal vurdere miljømessige og økonomiske konsekvenser av valgene sine, for eksempel ved å bruke og utnytte materialer godt og ved å være oppmerksomme på gjenbruk og reparasjoner.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å kunne snakke sammen i et arbeidsfellesskap og med oppdragsgivere og ressurspersoner. Utviklingen av muntlige ferdigheter i arbeidslivsfaget handler om å bli stadig dyktigere til å tilpasse språket til person og situasjon. Underveis i opplæringen vil kravene til å bruke fagbegreper til å utveksle erfaringer og reflektere over faglige emner og prosesser øke.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i arbeidslivsfag innebærer å kunne innhente informasjon og gjøre undersøkelser, planlegge og dokumentere ut fra arbeidsoppdragets art. Det kan dreie seg om framdriftsplaner, notater, handlelister og rapporter. Utviklingen av skriveferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å kunne uttrykke seg med et stadig mer presist fagspråk. Det handler også om å utvikle en forståelse for at skrivning kan være et godt redskap i arbeidsoppdrag.

Å kunne lese

Å kunne lese i arbeidslivsfag dreier seg om å kunne finne informasjon knyttet til arbeidsoppdraget, for eksempel oppskrifter, arbeidstegninger, instruksjoner, framgangsmåter og produktatablader. Utviklingen av leseferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å kunne kombinere forskjellig informasjon i stadig større grad for å løse arbeidsoppdraget.

Å kunne regne

Å kunne regne i arbeidslivsfag innebærer å kunne bruke, bearbeide og tolke relevant tallmateriale og foreta inntekts-, kostnads- og mengdeberegninger. Utviklingen av regneferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å gjøre beregninger som gir lønnsomhet og kvalitet i arbeidsoppdraget. Det innebærer også å kunne ta med seg erfaring med beregninger fra ett oppdrag til et annet.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter innebærer å bruke digitale hjelpemidler til kommunikasjon og benytte digitale verktøy til for eksempel tegning, produksjon, beregning, informasjonsmaterieell og dokumentasjon. Utviklingen av digitale ferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å bruke erfaringene sine til å nyttiggjøre seg de riktige digitale verktøyene og ressursene på en stadig mer effektiv måte.

Kompetansemål og vurdering

Arbeidslivsfag

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- undersøke behov for varer og tjenester på skolen og i lokalsamfunnet
- planlegge praktiske og yrkesrettede arbeidsoppdrag
- produsere og levere varer og tjenester etter kvalitetskrav
- bruke fagbegreper, arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidsoppdrag og begrunne valg
- samarbeide, fremme forslag og delta i beslutninger i et arbeidsfellesskap
- ivareta bærekraftige prinsipper i alle deler av arbeidsoppdraget
- beskrive og vurdere risiko, og følge etiske retningslinjer og arbeidslivets regler i arbeidsoppdraget
- vurdere sin egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og arbeidsoppdragets resultat

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i arbeidslivsfag ved å delta i arbeidsfellesskap og løse praktiske arbeidsoppdrag. Videre viser og utvikler elevene kompetanse i faget ved å ta selvstendige, begrunnede valg og ved å delta i evaluering av prosess og produkt, i egenvurdering og i vurdering av hverandre.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Læreren skal veilede slik at elevene reflekterer over valgmuligheter og utfallene av dem.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i arbeidslivsfag ved avslutningen av opplæringen etter 10. trinn. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i arbeidslivsfag basert på kompetansen eleven har vist ved å planlegge, gjennomføre og vurdere praktiske arbeidsoppgaver i samarbeid med medelever og oppdragsgivere. Alle deler av arbeidsprosessen skal vurderes.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

10. trinn: Eleven skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

10.trinn: Eleven kan trekkes ut til en muntlig-praktisk eksamen. Eksamen skal ha forberedelsesdel. Muntlig-praktisk eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

10. trinn: Se gjeldende ordning for grunnskoleopplæring for voksne.